Στην υπόθεση 209/83,

FERRIERA VALSABBIA SpA, με έδρα το Odolo (Brescia), εκπροσωπούμενη από το διευθύνοντα σύμβουλό της Giovanbattista Brunori και από το δικηγόρο Angelo Carattoni, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο Ernest Arendt, 34 B, rue Philippe-II,

προσφεύγουσα,

κατά

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ, εκπροσωπούμενης από τον Oreste Montalto, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Manfred Beschel, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της απόφασης της Επιτροπής, της 14ης Ιουλίου 1983, με την οποία επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα πρόστιμο,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

συγκείμενο από τους K. Bahlmann, πρόεδρο τμήματος, P. Pescatore και O. Due, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. VerLoren van Themaat
γραμματέας: D. Louterman, υπάλληλος διοικήσεως

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, η εξέλιξη της διαδικασίας, τα αιτήματα, καθώς και οι λόγοι και τα επιχειρήματα των διαδίκων, συνοψίζονται ως εξής:

I — Πραγματικά περιστατικά

Από 14 Σεπτεμβρίου μέχρι 2 Οκτωβρίου 1981, επιθεωρητές της Επιτροπής διενήρ-

γησαν ελέγχους των τιμολογιακών τιμών χάλυβα της εταιρίας Ferriera Valsabbia. Επειδή από την επιθεώρηση αυτή προέκυψαν παραβάσεις του άρθρου 60 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, η Επιτροπή κοινοποίησε με έγγραφο της 18ης Αυγούστου 1982 τις εν λόγω παραβάσεις στην επιχείρηση και την κάλεσε να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της, σύμφωνα με το άρθρο 36 της Συνθήκης. Η εν λόγω εταιρία διατύπωσε σχετικά τις απόψεις της κατά τη διάρκεια ακροάσεως που έγινε στην Επιτροπή στις 15 Οκτωβρίου 1982, καθώς και με τα από 17 Νοεμβρίου και 16 Δεκεμβρίου 1982 έγγραφά της. Στις 14 Ιουλίου 1983, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία επέβαλε στην προσφεύγουσα πρόστιμο ύψους 284 240 000 λιρετών για φερόμενες παραβάσεις του άρθρου 60 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, οι οποίες, κατά την Επιτροπή, συνίσταντο στη μη τήρηση των τιμών που περιελάμβανε ο τιμοκατάλογός της, συνεπεία των αυξήσεων σε ορισμένες πωλήσεις ράβδων οπλισμού σκυροδέματος κυκλικής διατομής, πρισμάτων και χονδροσυρμάτων κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο του 1981. Την εν λόγω απόφαση η προσφεύγουσα έλαβε με συστημένη επιστολή στις 21 Ιουλίου 1983. Κατόπιν αυτού, η εταιρία Valsabbia άσκησε, δυνάμει του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, την παρούσα προσφυγή, που πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Σεπτεμβρίου 1983 και έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της απόφασης της Επιτροπής, της 14ης Ιουλίου 1983, ή επικουρικά, τη μείωση του προστίμου και όλως επικουρικά σημαντική παράταση της προθεσμίας καταβολής του προστίμου.

II — Έγγραφη διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

Στις 7 Οκτωβρίου 1983, η Επιτροπή, με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε στο Δικαστήριο, προέβαλε ένσταση απαραδέκτου, σύμφωνα με το άρθρο 91, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας. Ύστερα από αίτηση του προέδρου του Δικαστηρίου, της 7ης Οκτωβρίου 1983, η προσφεύγουσα υπέβαλε εγγράφως τους λόγους και τα αιτήματά της σχετικά με την ένσταση της Επιτροπής.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετ' ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία επί του παραδεκτού χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

Με Διάταξη της 29ης Φεβρουαρίου 1984, το Δικαστήριο ανέθεσε την υπόθεση στο δεύτερο τμήμα.

Η *Επιτροπή* ζητεί από το Δικαστήριο:

«— να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη,

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα».

Η *προσφεύγουσα* ζητεί από το Δικαστήριο:

«— να απορρίψει την ένσταση απαραδέκτου,

— να προχωρήσει στην εξέταση της ουσίας της προσφυγής».

III — Λόγοι και επιχειρήματα των διαδίκων

Η *Επιτροπή* ισχυρίζεται ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη, διότι ασκήθηκε μετά την εκπνοή της προθεσμίας και ότι προς στήριξη του παραδεκτού της προσφυγής είναι αδύνατη η επίκληση λόγων ανωτέρας βίας. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 39 του οργανισμού του Δικαστηρίου (ΕΚΑΧ), οι προβλεπόμενες από τα άρθρα 36 και 37 της Συνθήκης ΕΟΚ προσφυγές ασκούνται εντός ενός μηνός από την ημέρα της κοινοποιήσεως. Στην προθεσμία αυτή προστίθενται και δέκα ημέρες λόγω αποστάσεως, για τους διαδίκους που έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην Ιταλία. Δοθέντος ότι η επίδικη απόφαση κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 21 Ιουλίου 1983, η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής, περιλαμβανομένης και της προθεσμίας λόγω αποστάσεως, έληξε την 1η Σεπτεμβρίου 1983, ημερομηνία πριν από την οποία η προσφυγή έπρεπε να είχε κατατεθεί στην γραμματεία του Δικαστη-

ρίου. Κατά συνέπεια, η μη τήρηση από την προσφεύγουσα των προθεσμιών ασκήσεως της προσφυγής συνεπάγεται, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, απώλεια του δικαιώματος ασκήσεώς της.

Όσον αφορά το επιχείρημα που στηρίζεται στην ανωτέρα 6ία και που επικαλέστηκε η προσφεύγουσα, η Επιτροπή παρατηρεί ότι στην υπό κρίση υπόθεση οι μόνες διατάξεις που ισχύουν είναι εκείνες του κοινοτικού δικαίου και ότι, σύμφωνα με το άρθρο 80 του κανονισμού διαδικασίας, οι δικονομικές προθεσμίες δεν αναστέλλονται κατά τη διάρκεια των δικαστικών διακοπών. Εξάλλου, ούτε στην ιταλική έννομη τάξη προβλέπεται αναστολή των προθεσμιών κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου.

Όταν η έννοια της ανωτέρας 6ίας αποτελεί εξαίρεση από το γενικό κανόνα, πρέπει να ερμηνεύεται στενά, όπως έπραξε επανειλημμένα το Δικαστήριο, μεταξύ άλλων, στην απόφασή του της 18ης Μαρτίου 1980 (Valsabbia και λοιποί, Racc. σ. 1022). Επιπλέον, η έννοια της ανωτέρας 6ίας πρέπει να προσδιορίζεται σε συνάρτηση με το νομικό πλαίσιο στο οποίο πρέπει να παραγάγει τα αποτελέσματά της. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, αυτό σημαίνει απόλυτη σχεδόν αδυναμία εξευρέσεως δικηγόρου, κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 22 Ιουλίου και 30 Αυγούστου, για την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου. Η προσφεύγουσα όμως δεν απέδειξε, αλλ' ούτε είναι σε θέση να το πράξει, την αδυναμία εξευρέσεως συνηγόρου.

Προς στήριξη του παραδεκτού της προσφυγής της, η *προσφεύγουσα* επικαλείται δύο λόγους: ο πρώτος συνίσταται στο ότι δεν έχει εφαρμογή η προθεσμία των τριάντα ημερών σε προσφυγές που ασκήθηκαν 6άσει του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΚΑΧ· ο δεύτερος έγκειται στην ύπαρξη ανωτέρας 6ίας στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Επί του πρώτου λόγου, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΚΑΧ δεν προβλέπει καμία συγκεκριμένη προθεσμία για την άσκηση προσφυγής. Η απευθείας παραπομπή της εν λόγω διάταξης στην παράγραφο 3 αφορά τους «όρους» οι οποίοι αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 33. Νομικώς η έννοια «όρος» δεν αφορά τις προθεσμίες, τις οποίες η θεωρία περιγράφει με τον όρο «τρόπος» ή οι οποίες θεωρούνται ως αυτοτελές στοιχείο. Είτε πρόκειται για την πρώτη παράγραφο του άρθρου 33 είτε για τη δεύτερη, η παραπομπή αυτή είναι συγκεκριμένη και αποκλείει τις προθεσμίες. Αντιθέτως, η διάταξη του άρθρου 33, παράγραφος 3, δεν έχει εφαρμογή, καθόσον πρόκειται για έμμεση αναφορά. Στην υπό κρίση υπόθεση, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής είναι δύο μήνες, όπως προβλέπει η απόφαση για την καταβολή του προστίμου, αλλά και η Συνθήκη ΕΟΚ.

Επί του δεύτερου λόγου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις ανωτέρας 6ίας. Ισχυρίζεται ότι στην πραγματικότητα ήταν ανέφικτο να αμυνθεί, διότι η απόφαση της Επιτροπής της κοινοποιήθηκε κατά την περίοδο των θερινών διακοπών κατά τις οποίες στην Ιταλία σταματάει τελείως κάθε δραστηριότητα τόσο των δικηγόρων όσο και των επιχειρήσεων. Πράγματι, σύμφωνα με τον ιταλικό νόμο 742, της 7ης Οκτωβρίου 1969, από την 1η Αυγούστου μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου κάθε έτους αναστέλλονται οι δικονομικές προθεσμίες για τις διαφορές που εκκρεμούν ενώπιον των τακτικών και διοικητικών δικαστηρίων, με συνέπεια οι προθεσμίες να επαναρχίζουν αυτοδικαίως από το πέρας του χρόνου αναστολής.

Παρόλον ότι πρόκειται για διάταξη εσωτερικού δικαίου, δημιουργήθηκε για την προσφεύγουσα μια πραγματική κατάσταση που δεσμεύει. Πάντως, το ζήτημα συνίσταται κατ' ουσία όχι στην αδυναμία εξευρέσεως συνηγόρου, αλλά μάλλον στην αδυναμία εξευρέσεως συνηγόρου ο οποίος να πληροί ορισμένες τυπικές ειδικές προϋποθέ-

σεις (να έχει το δικαίωμα να παρίσταται ενώπιον ανωτέρων δικαστηρίων) καθώς και ουσιαστικές (να γνωρίζει τους δικονομικούς κανόνες που ισχύουν για το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων), δεδομένου ότι η υπόθεση απαιτούσε ειδικά προσόντα και προετοιμασία. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, εκείνοι που είναι δυσκολότερο να εξευρεθούν, ακόμη και σε περίοδο λειτουργίας των δικαστηρίων, είναι οι πλέον ειδικευμένοι δικηγόροι. Εν πάση περιπτώσει, κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών, όλα τα δικηγορικά γραφεία παραμένουν κλειστά, εκτός από ορισμένα που ασχολούνται με ποινικές υποθέσεις.

Ως προς την έννοια της «ανωτέρας βίας», η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι θα πρέπει να γίνει διάκριση αφενός μεταξύ των ζητημάτων ουσίας (όπως η εκπλήρωση των υποχρεώσεων), τα οποία υποβλήθηκαν σε «αυστηρή και τυπολατρική» ανάλυση και αφετέρου μεταξύ των δικονομικών ζητημάτων (όπως η τήρηση των προθεσμιών), τα οποία θα πρέπει να διαπνέονται από επιεική κριτήρια. Αυτό απαιτείται κυρίως όταν το εκπρόθεσμο της προσφυγής, λόγω της αυστηρής τηρήσεως των προθεσμιών, συνεπάγεται πραγματική αδυναμία αντιδράσεως και άμυνας, με συνέπεια την παράβαση των συνταγματικών αρχών ή, ακριβέστερα, την προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου.

Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι οι αποφάσεις του Δικαστηρίου που επικαλείται η Επιτροπή δεν έχουν σχέση με την παρούσα υπόθεση. Αντιθέτως, παραπέμπει στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Gand, της 14ης Δεκεμβρίου 1966 (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 25 και 26/65, Società Industriale Metallurgica, Racc. 1967, σ. 58) όπου αυτός έδωσε τον ορισμό του τυχαίου συμβάντος και της ανωτέρας βίας χαρακτηρίζοντάς τα ως εξωτερικά γεγονότα, ανεξάρτητα από τη βούληση του οφειλέτη, τις συνέπειες των οποίων αυτός δεν μπορούσε ούτε να προβλέψει ούτε να αποτρέψει. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 20. 2. 1975 στην υπόθεση 64/74, Reich, Racc. σ. 261), έχει αποφασιστική σημασία το αν ο οφειλέτης ή ο προσφεύγων επέδειξε τη «συνήθη σύνεση». Με άλλους λόγους, πρέπει να εξεταστεί η σημασία της ενδεχόμενης αμέλειας. Στην προκειμένη περίπτωση ούτε η επιμέλεια ούτε η προσοχή που απαιτούνται για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων καταστάσεων μπορούσαν να δώσουν λύση στην αδυναμία εξευρέσεως συνηγόρου με επαρκείς γνώσεις.

Η προσφεύγουσα παραπέμπει επίσης στην ιταλική νομική επιστήμη, η οποία θέτει ως κριτήριο εκτιμήσεως της ανωτέρας βίας την επιμέλεια που επιδεικνύει ο συνετός οικογενειάρχης. Τα άρθρα 650, 663 και 668 του ιταλικού κώδικα πολιτικής δικονομίας και το άρθρο 183 του ιταλικού ποινικού κώδικα αναγνωρίζουν στο δικαστή την εξουσία να εκτιμά τις περιστάσεις που επικαλούνται οι διάδικοι για να καταστήσει πιο εύκαμπτες τις προθεσμίες. Η εκτίμηση των περιστάσεων δεν μπορεί να γίνει βάσει τυπολατρικών κριτηρίων, αλλά κρίνοντας τη σχέση που υπάρχει μεταξύ ορισμένων αντικειμενικών στοιχείων και της συμπεριφοράς του οφειλέτη. Ανωτέρα βία συνιστά η κατάσταση που επικρατεί από ετών στην Ιταλία κατά τη διάρκεια των διακοπών, κατάσταση η οποία δεν είναι δυνατό να αποφευχθεί με τη συνήθη επιμέλεια ή με κάθε εύλογη προσπάθεια.

IV — Προφορική διαδικασία

Κατά τη συνεδρίαση της 5ης Απριλίου 1984, η προσφεύγουσα, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο F. Masperi, και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Oreste Montalto,

ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 30ής Μαΐου 1984.

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Σεπτεμβρίου 1983, η εταιρία Ferriere Valsabbia SpA (στο εξής: η προσφεύγουσα), με έδρα το Odolo (Brescia, Ιταλία), άσκησε, δυνάμει του άρθρου 36, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, προσφυγή ζητώντας κυρίως την ακύρωση της απόφασης C (83) 1022/4 της Επιτροπής, της 14ης Ιουλίου 1983, με την οποία της επιβλήθηκε πρόστιμο 284.240 000 λιρετών, δυνάμει του άρθρου 64 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, επικουρικώς δε τη μείωση του εν λόγω προστίμου και επικουρικότερα σημαντική παράταση της προθεσμίας καταβολής του προστίμου.

2 Από την επίδικη απόφαση προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου του 1981, η προσφεύγουσα πώλησε επανειλημμένα ράβδους οπλισμού σκυροδέματος κυκλικής διατομής, πρίσματα και χονδροσύρματα σε τιμή ανώτερη από εκείνη του τιμοκαταλόγου που είχε δημοσιεύσει, σύμφωνα με το άρθρο 60 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, το οποίο, κατά το άρθρο 1 της επίδικης απόφασης, παραβιάστηκε με τις εν λόγω υπερτιμολογήσεις.

3 Η απόφαση αυτή διαβιβάστηκε στην προσφεύγουσα με συστημένη επιστολή της αυτής ημερομηνίας, την οποία έλαβε στις 21 Ιουλίου 1983.

Επί του παραδεκτού

4 Κατά της εν λόγω προσφυγής η Επιτροπή προέβαλε ένσταση απαραδέκτου, δυνάμει του άρθρου 91, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας, ισχυριζόμενη ότι η προσφεύγουσα δεν τήρησε την προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής εντός μηνός από την ημερομηνία κοινοποιήσεως της επίδικης απόφασης, την οποία προβλέπει το άρθρο 39 του οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ και η οποία παρατάθηκε κατά δέκα ημέρες στη συγκεκριμένη περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 81 του κανονισμού διαδικασίας του Δικαστηρίου και το άρθρο 1 του παραρτήματός του ΙΙ. Δεδομένου ότι η επίδικη απόφαση κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 21 Ιουλίου 1983, η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής παρήλθε την 1η Σεπτεμβρίου 1983, ενώ η προσφυγή περιήλθε όντως στο Δικαστήριο μόλις στις 19 Σεπτεμβρίου 1983. Η μη τήρηση της προθεσμίας ασκήσεως της προσφυγής συνεπάγεται για την προσφεύγουσα απώλεια από του δικαιώματος ασκήσεώς της.

5 Αντιθέτως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσφυγή είναι καθόλα παραδεκτή όσον αφορά τις προθεσμίες. Πράγματι, ισχυρίζεται, πρώτον, ότι το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΚΑΧ δεν προβλέπει καμία συγκεκριμένη προθεσμία ασκήσεως προσφυγής, ενώ η γενόμενη επίκληση του άρθρου 33 αφορά μόνον τους «όρους» που προβλέπονται στο άρθρο 1 του εν λόγω άρθρου, τον τρόπο δηλαδή ασκήσεως προσφυγών και όχι την προθεσμία που τάσσει η παράγραφος 3. Στην υπό κρίση υπόθεση, η προθεσμία ασκήσεως προσφυγής είναι δίμηνη, προθεσμία καθοριζόμενη από την ίδια την απόφαση για την καταβολή του προστίμου και προβλεπόμενη άλλωστε από τη Συνθήκη ΕΟΚ.

6 Επικουρικά, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, ακόμη και στην περίπτωση που θεωρηθεί ότι δεν τήρησε την προθεσμία ασκήσεως προσφυγής, δεν μπορεί να της αντιταχτεί το ότι απώλεσε το δικαίωμα λόγω παρελεύσεως της προθεσμίας, καθόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις ανωτέρας βίας κατά την έννοια του άρθρου 39, παράγραφος 3, του κανονισμού του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ.

7 Επ' αυτού, ισχυρίζεται ότι στην πραγματικότητα ήταν ανέφικτο να ασκήσει προσφυγή εντός μηνός, διότι η απόφαση της Επιτροπής της κοινοποιήθηκε λίγο πριν από την έναρξη των θερινών διακοπών, κατά τις οποίες στην Ιταλία σταματάει τελείως κάθε δραστηριότητα, τόσο των δικηγόρων όσο και των επιχειρήσεων.

8 Παραπέμπει συναφώς στον ιταλικό νόμο 742 της 7ης Οκτωβρίου 1969, περί αναστολής των δικονομικών προθεσμιών κατά την περίοδο των θερινών διακοπών (GU αριθ. 281, της 6. 11. 1969). Ο νόμος αυτός έχει ως συνέπεια ότι οι ισχύουσες ενώπιον των τακτικών και διοικητικών δικαστηρίων δικονομικές προθεσμίες αναστέλλονται μεταξύ 1ης Αυγούστου και 15ης Σεπτεμβρίου κάθε έτους.

9 Παρόλον ότι πρόκειται για διάταξη εσωτερικού δικαίου, αυτή δημιούργησε πραγματική κατάσταση που δεσμεύει, έτσι ώστε η προσφεύγουσα βρέθηκε, με την έναρξη των ιταλικών δικαστικών διακοπών, σε αδυναμία εξευρέσεως, μέσα στην περιοχή της, δικηγόρου με επαρκείς γνώσεις κοινοτικού δικαίου για να την υπερασπίσει.

10 Το Δικαστήριο υπενθυμίζει καταρχάς ότι, όσον αφορά την ισχύουσα στην προκειμένη περίπτωση προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής και όπως προκύπτει

χωρίς αμφιβολία από το άρθρο 39, παράγραφος 1, του οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ, η προβλεπόμενη από το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΚΑΧ προσφυγή πρέπει να ασκείται εντός μηνός, όπως προβλέπει το άρθρο 33, τελευταία παράγραφος, της εν λόγω Συνθήκης.

11 Επομένως, το πρώτο επιχείρημα της προσφεύγουσας είναι απορριπτέο.

12 Ως προς το δεύτερο επιχείρημα της προσφεύγουσας, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι προθεσμίες ασκήσεως προσφυγών ενώπιον του Δικαστηρίου διέπονται μόνο από το κοινοτικό δίκαιο και κατά συνέπεια δεν εμπίπτουν στις εθνικές διατάξεις των κρατών μελών περί προθεσμιών ασκήσεως προσφυγών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

13 Όπως ορθά τόνισε η Επιτροπή, το άρθρο 80, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας ορίζει ρητά ότι οι δικονομικές προθεσμίες δεν αναστέλλονται κατά την περίοδο των δικαστικών διακοπών.

14 Το Δικαστήριο φρονεί ότι η αυστηρή εφαρμογή των κοινοτικών ρυθμίσεων περί των δικονομικών προθεσμιών ανταποκρίνεται στην απαιτούμενη ασφάλεια του δικαίου και στην ανάγκη αποφυγής κάθε διάκρισης ή αυθαίρετης μεταχείρισης κατά την απονομή της δικαιοσύνης. Μόνο στην περίπτωση κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος αποδεικνύει την ύπαρξη τυχαίου συμβάντος ή ανωτέρας βίας, σύμφωνα με το άρθρο 39, παράγραφος 3, του οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚΑΧ, δεν είναι δυνατό να του αντιταχτεί απώλεια του δικαιώματός του προς άσκηση προσφυγής λόγω παρελεύσεως των προθεσμιών.

15 Πάντως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι οι περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης ανταποκρίνονται ακριβώς στην έννοια της ανωτέρας βίας, της οποίας η εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία σε δικονομικά ζητήματα, αντιθέτως προς τα ζητήματα ουσίας, πρέπει να διαπνέεται από κριτήρια επιεικείας, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το άκαμπτο των προθεσμιών συνεπάγεται πραγματική αδυναμία προς άμυνα, με συνέπεια την προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου.

16 Συνεπώς, το κριτήριο για την εκτίμηση της ανωτέρας βίας πρέπει να στρέφεται προς την ανάλυση της συνήθους σύνεσης που επιδεικνύει ο ασκών την προσφυγή, όπως αναγνώρισε το Δικαστήριο με την απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1975 (υπόθεση 64/74, Reich, Racc. σ. 261), δηλαδή στο αν καταβλήθηκε ή όχι η δέουσα επιμέλεια και προσοχή για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων καταστάσεων.

17 Σχετικά, η προσφεύγουσα αναφέρεται επίσης στο γεγονός ότι στο ιταλικό δίκαιο η εκτίμηση της ανωτέρας βίας στηρίζεται στο κριτήριο του συνετού οικογενειάρχη, αναγνωρίζοντας στο δικαστή την εξουσία να εκτιμά τις περιστάσεις που επικαλούνται οι διάδικοι για να καταστήσουν πιο ελαστικές τις προθεσμίες (άρθρα 650, 668 και 663 του ιταλικού κώδικα πολιτικής δικονομίας και άρθρο 183 α του ιταλικού ποινικού κώδικα).

18 Όσον αφορά τα περιστατικά της υπόθεσης, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν θα μπορούσε να αποφύγει την κατάσταση αυτή, επιδεικνύοντας τη συνήθη επιμέλεια ή καταβάλλοντας κάθε εύλογη προσπάθεια.

Πράγματι, αφού συνέλεξε τα αναγκαία για την άσκηση της προσφυγής έγγραφα, μάταια προσπάθησε στις αρχές Αυγούστου να ανεύρει στην περιοχή συνήγορο με επαρκείς γνώσεις. Ο δικηγόρος, ο οποίος την εκπροσωπούσε στο παρελθόν σε υποθέσεις ΕΚΑΧ, απουσίαζε σε διακοπές καθ' όλο το χρονικό διάστημα που ίσχυε η αναστολή των δικονομικών προθεσμιών.

19 Επιπλέον, κατά την εν λόγω περίοδο, η νομική βιβλιοθήκη του δικηγορικού συλλόγου της Brescia ήταν κλειστή, ενώ η κεντρική νομική βιβλιοθήκη της Ρώμης ήταν ανοικτή μόνον δύο ώρες την ημέρα, γεγονός που κατέστησε αδύνατο στο δικηγόρο, ο οποίος προσελήφθη τελικά, να ενημερωθεί στο κοινοτικό δίκαιο.

20 Προς στήριξη των επιχειρημάτων της, η προσφεύγουσα κατέθεσε δηλώσεις του προέδρου του δικηγορικού συλλόγου και του προέδρου της ένωσης δικηγόρων της Brescia, καθώς και δήλωση του τακτικού δικηγόρου της στις υποθέσεις ΕΚΑΧ.

21 Η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια της ανωτέρας βίας, αν εξαιρεθούν οι ιδιομορφίες ειδικών τομέων, όπου αυτό προβλέπεται, αφορά κατ' ουσία εξωτερικά περιστατικά που καθιστούν αδύνατη την πραγματοποίηση του σκοπούμενου γεγονότος. Έστω κι αν δεν προϋποθέτει απόλυτη αδυναμία, απαιτείται πάντως να πρόκειται για ασυνήθεις δυσχέρειες, ανεξάρτητες από τη βούληση του προσώπου, οι οποίες παρίστανται αναπόφευκτες ακόμη κι αν επιδειχτεί εύλογη επιμέλεια (βλέπε απόφαση της 9. 2. 1984 στην υπόθεση 284/82, Busseni, Συλλογή 1984, σ. 557).

22 Επομένως, δεν συντρέχει ανωτέρα βία στην περίπτωση κατά την οποία ένα επιμελές και συνετό άτομο είναι αντικειμενικά σε θέση να αποφύγει την εκπνοή της προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής.

23 Σχετικά πρέπει να γίνει δεκτό ότι η προσφεύγουσα δεν επέδειξε τη δέουσα επιμέλεια, παρόλον ότι διέθετε ακόμη δέκα ημέρες μεταξύ της λήψεως της επίδικης αποφάσεως και της ενάρξεως των θερινών διακοπών, ώστε να έλθει σε επαφή με τον τακτικό δικηγόρο της ή να ανεύρει άλλο με επαρκείς γνώσεις για να την υπερασπίσει.

24 Όπως προκύπτει από όσα παρατήρησε η ίδια η προσφεύγουσα, κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, καθ' όλο το διάστημα μεταξύ της λήψεως της επίδικης αποφάσεως και της ενάρξεως των θερινών διακοπών, η επιχείρηση αντί να αναζητήσει κατά πρώτο λόγο δικηγόρο για την υπεράσπισή της, περιορίστηκε στη συλλογή εγγράφων. Μόλις στις 8 Αυγούστου, η προσφεύγουσα απευθύνθηκε στο δικηγόρο που ανέλαβε τελικά την υπόθεση.

25 Τέλος ενδείκνυται η παρατήρηση ότι η προσφεύγουσα μπορούσε να επικαλεστεί το άρθρο 38, παράγραφος 7, του κανονισμού διαδικασίας, το οποίο επιτρέπει την κατάθεση δικογράφου έστω και μη συμφώνου με τους νόμιμους όρους, με την υποχρέωση τακτοποιήσεώς του εντός εύλογης προθεσμίας που τάσσει ο γραμματέας.

26 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι στην υπό κρίση υπόθεση δεν θα υφίσταντο ασυνήθεις και ανυπέρβλητες δυσχέρειες που να δικαιολογούν την καθυστερημένη αναζήτηση δικηγόρου για να υπερασπίσει την προσφεύγουσα, αν αυτή είχε επιδείξει έγκαιρα τη δέουσα επιμέλεια.

27 Από τις πιο πάνω σκέψεις προκύπτει ότι η εκπρόθεσμη κατάθεση της προσφυγής δεν οφείλεται σε ανωτέρα βία και συνεπώς η προσφυγή είναι απαράδεκτη.

Επί των δικαστικών εξόδων

28 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Bahlmann Pescatore Due

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Ιουλίου 1984.

Κατ' εντολή
του γραμματέα

H. A. Rühl

Κύριος υπάλληλος διοικήσεως

Ο πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

K. Bahlmann

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PIETER VERLOREN VAN THEMAAT ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 30 ΜΑΪΟΥ 1984 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Εισαγωγή

1.1. Τα κύρια περιστατικά της υποθέσεως

Τα κύρια περιστατικά της παρούσας διαφοράς είναι απλά. Η προσφυγή που άσκησε η εταιρία Ferriera Valsabbia SpA, στρέφεται κατά της αποφάσεως της Επιτροπής, της 14ης Ιουλίου 1983, με την οποία της επιβλήθηκε πρόστιμο 284 240 000 λιρετών λόγω παραβάσεων του άρθρου 60 της Συνθήκης ΕΚΑΧ που είχαν διαπιστωθεί σχεδόν δύο έτη νωρίτερα (κατά τη διάρκεια ελέγχου που διενεργήθηκε μεταξύ της 14ης Σεπτεμβρίου και της 2ας Οκτωβρίου 1981).

1 — Μετάφραση από τα ολλανδικά.